СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
Факултет „Производствен и търговски бизнес“
Катедра „Аграрна икономика“

МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов
Председател:
Доц. д-р Марина Николова – Ръководител катедра „Аграрна икономика“
Членове:
Доц. д-р Маруся Линкова
Доц. д-р Виолета Блажева
Доц. д-р Наталия Неделчева
Гл. ас. д-р Радка Ненова
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
Ас. д-р Пламен Петров
Докторант Боряна Георгиева

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р ик. н. Сергей Горлов (Русия)
Членове:
Проф. д-р ик. н. Сергей Охрименко (Молдова)
Проф. д-р ик. н. Антонина Ряховская (Русия)
Проф. д-р Маджди Осман (Египет)
Проф. д-р Нидал Шабан (Ирак)
Проф. д-р Dragan Petrovic (Сърбия)
Проф. д-р Sonja Jovanovic (Сърбия)
Доц. д-р Йоана Панагорец (Румъния)
Доц. д-р Марина Николова (България)
Доц. д-р Маруся Линкова (България)
Доц. д-р Bahodirjon Nosirov (Узбекистан)
Доц. д-р Ziyoydin Israilov (Узбекистан)

Научен секретар:
Доц. д-р Маруся Линкова
Технически секретар – Мария Чонова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1762-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Марина Николова, Доц. д-р Маруся Линкова
ТРИДЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ КАТЕДРА
“АГРАРНА ИКОНОМИКА”.....7

Организация и управление на инвестициите и иновациите в агросектора

Профессор, доктор экономических наук Ряховская Антонина Николаевна
СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО РОССИИ: ВОЗМОЖНОСТИ
ДЛЯ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО РАЗВИТИЯ.....25

Doctor of Science, Professor Sergei Mihajlovic Gorlov, Gorshenin Alexander Yuryevich, Assistant professor, Syromyatnikov Denis Aleksandrovich
МЕТОДОЛОГИЯ АНАЛИЗА ПРОБЛЕМ УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 40

Dr. Abduaziz Abduvasikov, Dr. Bahodirjon Nosirov
THE EVOLUTION OF AGRICULTURAL MARKETS
OF UZBEKISTAN 48

Доц. д-р Гена Велковска
ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА И ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В КОНТЕКСТА
НА СТРОИТЕЛСТВОТО ВЪРХУ ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ.....56

Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева
НАУЧНА И ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА – НЯКОИ
СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ.....63

Доц. д-р Виолета Блажева
КРИЗИТЕ В АГРАРНИЯ СЕКТОР 70

Гл. ас. д-р Радка Ненова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНОВАЦИИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
ОТ ЧЕТВЪРТО ПОКОЛЕНИЕ 76

Гл. ас. д-р Елица Лазарова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ТЕОРИЯТА
НА ОГРАНИЧЕНИЯТА В АГРОБИЗНЕСА 82

Гл. ас. д-р Явор Станев
СЕЛСКОТО И ГОРСКОТО СТОПАНСТВО
В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 91

Гл. ас. д-р Милен Динков
ИНОВАЦИИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНКУРЕНТНО
И ПРИОБЩАВАЩО ЗЕМЕДЕЛИЕ 97

Доктор по икономика Михаил Билев
ПРОБЛЕМИ И ВЪЗМОЖНОСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ В БЪЛГАРИЯ 105

Докторант Валери Велковски
ПАРЦЕЛАРНИТЕ ПЛАНОВЕ И ТЯХНАТА РОЛЯ
В АГРОУСТРОЙСТВЕНИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ 114

Студент Веселин Иванов
СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ РАЗВИТИЕТО
НА ФАМИЛНОТО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО 123

Предприемачески инициативи и възможности за диверсификация в агробизнеса

Доц. д-р Теодора Филипова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ТЪРГОВСКИ
КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 133

Доц. д-р Христо Сирашки
ТВОРЧЕСТВОТО В ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ 139

Доц. д-р Галина Тодорова
СЕЛСКОСТОПАНСКАТА АВИАЦИЯ-АКТИВЕН ПОМОЩНИК ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО В РЕГИОН ПЛЕВЕН 145

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА РАПИЦА 152

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ДОХОДИТЕ - НЕОБХОДИМОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ 158

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ ЗНАЧЕНИЕТО НА ТУРИЗМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 163

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ЛОГИСТИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 170

Ас. д-р Любомира Тодорова
РЕЛАЦИЯ МЕЖДУ ЛОЗОВИТЕ НАСЪЖДЕНИЯ, ВИНОПРОИЗВОДСТВОТО И ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ 176

Ас. д-р Павлин Павлов
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 182

Финансово-счетоводни аспекти и социално застрахователна защита в селското стопанство

Проф. д-р Андрей Захариев, д-р по ик. Ивайло Маринов
БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ПО ПЪТЯ НА РАСТЕЖА И КОНВЕРГЕНЦИЯТА – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА 191

Проф. д-р Атанас Атанасов
ЗЕМЕДЕЛСКИЯТ СЧЕТОВОДЕН ОТЧЕТ КАТО НЕОБХОДИМА БАЗА ОТ ДАННИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ 200

Доц. д-р Иванка Димитрова, д-р Диана Янкова
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО И ОЦЕНКАТА НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРОДУКЦИЯ 208

Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА КВОТИ ЗА ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ.....216

Доц. д-р Диана Крумова
ВЪПРОСИ НА КОМПЮТЪРНОТО СЧЕТОВОДСТВО В СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 222

Доц. д-р Венцислав Вечев
ОСОБЕНОСТИ ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ ОБЕЗПЕЧЕНИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БАНКИТЕ.....228

Ас. д-р Пламен Петров
РОЛЯТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР В СИСТЕМАТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА.....235

Докторант Станислав Шишманов
ПЛАТЕЖНО ПОСРЕДНИЧЕСТВО НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПРИ УРЕЖДАНЕ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ДЪРЖАВНИЯ И ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ.....241

Маркетинг, дистрибуция и търговия със селскостопански продукти

Доц. д-р Пенка Горанова
РЕКЛАМНА КАМПАНИЯ НА ФИРМА “ЖИТАРА” ООД.....251

Доц. д-р Марина Николова
СЪСТОЯНИЕ НА ПАЗАРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 261

Доц. д-р Симеонка Петрова
ВЛИЯНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА НА АГРАРНОТО
ПРОИЗВОДСТВО ВЪРХУ АСОРТИМЕНТНОТО
ПРЕДЛАГАНЕ 273

Доц. д-р Петранка Мидова
ПАЗАРЪТ НА СЛЪНЧОГЛЕДОВО ОЛИО – АНАЛИЗИ
И ПЕРСПЕКТИВИ.....281

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ.....289

Доц. д-р Красимира Славева
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ 296

Доц. д-р Любомир Любенов
СЕГМЕНТИРАНЕ ПАЗАРИТЕ НА ПЧЕЛЕН МЕД
В ОБЛАСТ РУСЕ.....304

Гл. ас. д-р Галя Георгиева
ВИДОВО МНОГООБРАЗИЕ НА БИОПРОДУКТИТЕ
В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО 309

Доктор по икономика Георги Димитров
ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА БИЗНЕС ПРОГНОЗИРАНЕ
В АГРАРНИЯ СЕКТОР.....317

Докторант Александър Ангелов
УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ДОСТАВЧИЦИТЕ
ВЪВ ВЕРИГИТЕ НА ДОСТАВКА В СЕЛСКОТО
СТОПАНСТВО 330

Студент Надежда Беновска
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ХИБРИДЕН СОРТ ЦАРЕВИЦА
КНЕЖА 509. НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОМЕНЯТ
ИКОНОМИКАТА 336

Информационни технологии в селското стопанство

Проф. д.ик.н Сергей Охрименко, доц. д-р Агоп Саркисян,
докторант Сергей Пянковский
ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ
ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ 347

Доц. д-р Светослав Илийчовски
АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЖЕНИТЕ
ПРЕДПРИЕМАЧИ В БЪЛГАРИЯ И АНГЛИЯ 354

Антоний Богданов
ИТ АВТОМАТИЗАЦИЯ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО.....360

Екологизация и устойчиво развитие на селското стопанство

Prof. DSc. Shaban Nidal, Dr. Erika Andenna Dr. Kadhum Eman,
Dr. Luay Tailah
AGRONOMISTS JOB DON'T REDUCE NATURAL RESOURCES
TO MEET TODAY'S NEEDS WITHOUT COMPROMISING
THE NEEDS OF FUTURE GENERATION.....369

Доц. д-р Минка Анастасова – Чопева
РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ
В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО 378

Доц. д-р Тихомир Личев
ДЕМОГРАФСКИЯТ ВЗРИВ“ И ГЛОБАЛНИТЕ КЛИМАТИЧНИ
ПРОМЕНИ.....386

Албена Симеонова, Пепо Петров
БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ - СЪЩНОСТ
И ПРОБЛЕМИ. САНКЦИИ, ДОБРИ ПРАКТИКИ
И ИНОВАЦИИ.....392

Гл. ас. д-р Емил Николов
ИНТЕГРИРАНЕ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА
ОТГОВОРНОСТ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ.....403

Гл. ас. д-р Иван Маринов
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
В БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ
НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ 410

Гл. ас. д-р Десислава Алексиева
ИНТЕРЕСИ В УПРВЛЕНИЕТО.....417

Гл. ас. д-р Елена Йорданова
ЕКОЛОГИЧНА ОТГОВОРНОСТ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ 423

Докторант Валерия Николаева
ИНТЕЛИГЕНТНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА
ПРОИЗВОДСТВО НА КАРТОФИ.....428

Магистър Галина Мирчева
БАЛАНС МЕЖДУ ПРИРОДО-ЕФЕКТИВНО И МОДЕРНО-
ТРАДИЦИОННО СТОПАНСТВО
(по примера на смесено животновъдно-растениевъдно стопанство
в с. Петърница, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен) 437

Студент Анета Врайкова
БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ПРЕХОДА КЪМ ПО-ЕКОЛОГИЧНА
ИКОНОМИКА 444

Студенти Радой Йосифов и Анета Врайкова
АНАЛИЗ НА ПРЕДЛАГАНИТЕ БИОПРОДУКТИ
В ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА БИЛЛА БЪЛГАРИЯ 450

Правни, исторически и социално-културни бариери на общата селскостопанска политика в Европейския съюз

PhD. Associate Professor Panagoreț Ioana, PhD. Associate Professor Panagoreț Dragoș, PhD. Lecturer Panagoreț Andreea
FOOD SAFETY POLICIES AND STRATEGIES IN ROMANIA 461

К.э.н., старший преподаватель Елена Сергеевна Шараг
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЯ
АГРОСЕКТОРА УКРАИНЫ 472

Доц. д-р Маруся Линкова
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИМПЕРАТИВИ И ФЛУКТУАЦИИ
В РАЗВИТИЕТО НА АГРОБИЗНЕСА 478

Доц. д-р Ирена Емилова
ЗА СОЦИАЛНАТА РОЛЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ..486

Доц. д-р Николай Марков, доц. д-р Светослава Стойчева
НЕРАГЛАМЕНТИРАНИЯ ТРУД – СОЦИАЛЕН ДЪМПИНГ
В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....491

Гл. ас. д-р Надежда Цветкова
ПРЕЗДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЕЙНОСТТА
НА ЗЕМЕДЕЛСКИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛ-ПЧЕЛАР 502

Мирослав Маринов
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
КООПЕРАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ЗАСИЛЕНА
КОНКУРЕНЦИЯ.....507

Доктор Георги Ангелов
ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ПОДХОДА ЛИДЕР ВЪРХУ МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ
ЗА ПЪРВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД НА ПРСР (2007-2013).....513

Докторант Боряна Георгиева
ОСНОВНИ АСПЕКТИ И ПРОБЛЕМИ ПРИ ДЕФИНИРАНЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ.....522

Докторант Росен Коцев
НЯКОИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПРОБЛЕМИ НА СЕЛСКИТЕ
РАЙОНИ В КОНТЕКСТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 529

Докторант Елена Ташкова
ДЕЙНОСТИ В РЕГИОНА НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД/
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ДФ „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ –
БЛАГОЕВГРАД 540

Докторант Цветан Марков
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЕКТИТЕ НА
ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ В БЪЛГАРИЯ 548

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

**СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО
И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО**

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1762-3

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ПО ПЪТЯ НА РАСТЕЖА И КОНВЕРГЕНЦИЯТА – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА

Проф. д-р Андрей Захариев[1]
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
катедра „Финанси и кредит“
Д-р по ик. Ивайло Маринов
Ръководител на Службата по търговско-икономически въпроси при Посолството на Република България в Румъния

Резюме: *Целта на настоящия доклад е да представи сравнителен анализ на водещи макроикономически и макрофинансови показатели за България и Румъния и даде оценка за основните фактори за изпреварващия темп на растеж на северната ни съседка в периода 2007-2017 г. В резултат на изследването се установява, че водещи фактори за изпреварващите показатели за положителна конвергенция на Румъния спрямо България (отчетено към средното ниво за ЕС28) е по-високия средногодишен темп на икономически растеж и привлечения обем значителни чуждестранни инвестиции.*

Ключови думи*: Конвергенция, международен сравнителен анализ, Растеж на БВП.*

1. Въведение

Членството на България и Румъния в ЕС стартира на 1 януари 2007 г. При равни изходни макроикономически показатели в края на второто десетилетие на XXI век са налице множество доказателства за изпреварващо развитието на Румъния, която успява значително по-добре да реализира конвергенция спрямо средните нива в ЕС28, което се дължи основно и на по-високия темп на икономически растеж в условията на отворена икономика. Целта на настоящия доклад е да представи сравнителен анализ на водещи макроикономически м макрофинансови показатели за България и Румъния и даде оценка за основните фактори за изпреварващия темп на растеж на северната ни съседка в периода 2007-2017 г.

[1] Проф. Андрей Захариев е написал въведението, заключението и резюмето, останалата част от доклада е с автор д-р по ик. Ивайло Маринов.

2. Сравнителен анализ на водещи макроикономически показатели за развитието на България и Румъния в периода 2007-2018 г.

Румъния е на трето място след Германия и Италия като външнотърговски партньор на България. През 2017 г. стокооборотът достигна рекордните 4,31 млрд. евро, което е нарастване с 11% в сравнение с 2016 г. Ако разгледаме основните търговски партньори на Република България ще забележим Румъния на трето място след Германия и Италия, което я определя като важен партньор в рамките на ЕС. На румънския пазар са представени множество български компании, сред които и такива с над 2000 служители. Те са позиционирани главно в секторите кредитиране, застраховане и търговия. През последните години с най-голям дял в износа за Румъния се очертават трактори и машини и устройства за събиране на реколтата, прът от желязо или от нелегирани стомани, нефтени масла, медикаменти, пшеница и смес от пшеница и ръж. Стойността на износа на България към Румъния е в размер на 2,18 млрд. евро. Продуктите от земеделие и хранителна промишленост съставляват около 9% от общия износ или 188,96 млн. евро.

Основните хранителни продукти, които изнася Румъния към България са царевица, шоколадови изделия, тестени изделия, семена от слънчоглед, месо и млечни продукти. В износа на нехранителни продукти се забелязва закономерност, която е обусловена и от съответните развити отрасли в Румъния, а именно: петролни продукти, автомобили, части за автомобили, кабели, продукти от желязо, строителни материали, олово, алуминий и продукти от текстилната и шивашка промишленост. Стойността на румънския износ е в размер на 2,13 млрд. евро, което представлява увеличение с 22,7% в сравнение с 2016 г.

През 2017 г. България е посетена от 1 139 189 румънски туристи или с 42 315 души повече отколкото през 2016 г. Нарастването възлиза на 3,9%, което поставя Румъния на второ място по брой туристи посетили България. Данните ясно показват, че румънците освен традиционно предпочитаните черноморски курорти, посещават и зимните Банско, Боровец и Пампорово. За изминалата година се наблюдава и засилен интерес към столицата София и Пловдив. Според последните данни през 2017 г. 480 980 български туристи са посетили вашата държава. Това представлява нарастване от 13,6% в сравнение с 2016 г. Основно можем да отличим два региона, които привличат туристи от България – столицата Букурещ и област Трансилвания. Силно развитият ловен туризъм привлича все повече българи любители на лова. В последните няколко години нараства интересна към религиозния и поклоннический туризъм от страна на българските граждани и не на последно място все по-големия брой посещения в Делтата на река Дунав (Marinov, 2018).

Средният размер на отчитания по пазарни цени БВП за периода 2007–2017 г. е 41,654.5 млрд. евро за България и 145,671.4 млрд. евро за Румъния. За периода БВП на Румъния нараства 1,47 пъти, докато БВП на България нараства с 1,59 пъти. Базисният разрив в началото на периода между размера на БВП е 3,93 пъти в полза на Румъния и намалява до 3,63 пъти през 2017 г.

Таблица 1. БВП за периода 2007–2017 г. на България и Румъния в млн. евро по пазарни цени за текуща година

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bulgaria	32,449.1	37,200.1	37,317.7	38,230.5	41,292.0	41,947.2	41,858.1	42,824.4	45,288.5	48,128.6	51,663.0
Romania	127,632.0	146,590.6	125,213.9	125,408.8	131,925.4	133,147.1	143,801.6	150,458.0	160,297.8	170,393.6	187,516.8

Най-показателни за равнището на сближаване са данните за БВП по пазарни цени (за показателя вж. подр. (Манов, 2012), съпоставено спрямо ППП стандарта. Тук и двете страни (с по-добри показатели за Румъния) отчитат двойно по-нисък мащаб на БВП в номинален, спрямо ППП размер per capita.

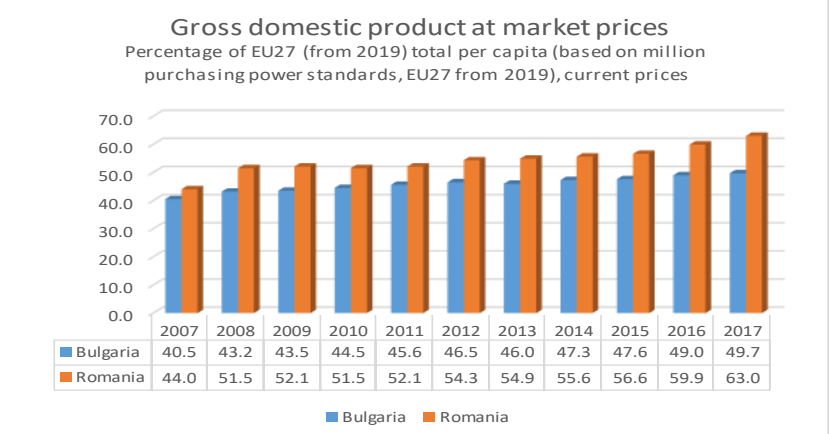

Фиг. 1.

Междинният извод от илюстрираните тенденции и показатели за БВП за периода след 2007 г. за двете съседни страни – членки на ЕС е, че Румъния се явява по-атрактивна територия за бизнес експанзия по две основни причини: по-голямата абсорбция на нейния пазар и по-високата степен на потребителско търсене от нейните домакинства.

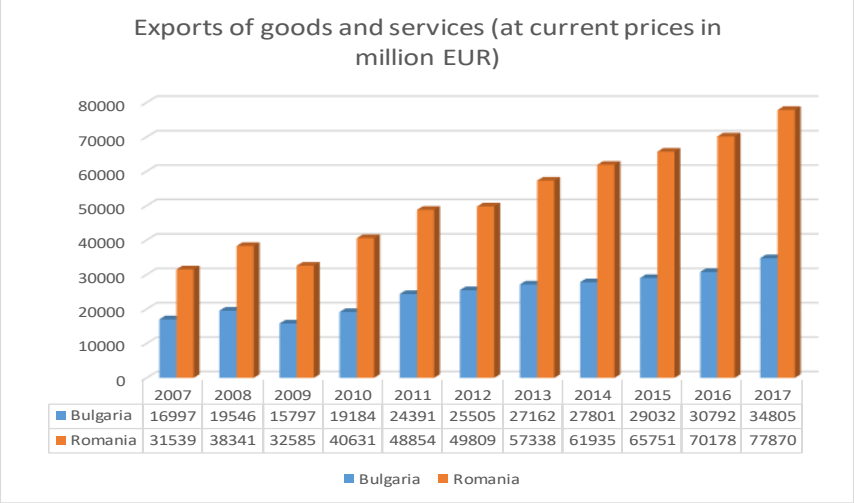

Фиг. 2.

Износът на стоки и услуги се състои от сделки със стоки и услуги (продажби, бартер и подаръци) от резиденти към нерезиденти (Захариев & Радков, 2016). Вносът на стоки и услуги от своя страна се състои от сделки със стоки и услуги (покупки, бартер и подаръци) от нерезиденти към местни лица (Минасян, 2008). Средното ниво на показателя за експорт за България е 24,6 млрд. евро, докато за Румъния е 52,3 млрд. евро. Тенденцията за България е към повишени на показателя до ниво от 34,8 млрд. евро за 2017 г., както и за Румъния със стойност от 77,8 млрд. евро за 2017 г. (вж. фиг. 2). По отношение на вноса (вж. фиг. 3) средното ниво на показателя за България е 26,0 млрд. евро, докато за Румъния е 59,1 млрд. евро. В последната година от наблюдавания период България отчита и положително салдо от плюс 1,9 млрд. евро, докато Румъния е с дефицит от 4 млрд. евро.

Чрез текущата сметка оценяваме всички сделки (различни от тези във финансовите позиции) със стоки, услуги, първичен доход и вторичен доход, които възникват между резиденти и нерезиденти (Zahariev, Debt Management, 2012). Салдото се изразява или в % от БВП,

или в млн. евро в национална валута. Текущата сметка заедно с капиталовата и финансовите сметки формират платежния баланс (Захариев & Радков, 2016).

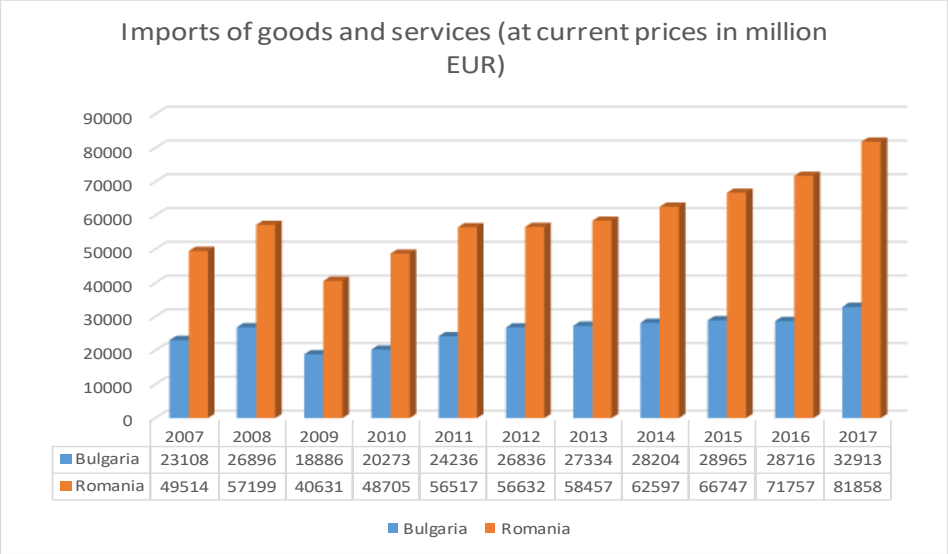

Фиг. 3.

Средното ниво на показателя за България е минус 4,08 % от БВП, докато за Румъния е минус 4,81%. Най-висока стойност за България се отчита през 2017 г. с показател за суфицит от плюс 6,5% при рекорден дефицит през 2007 г. от минус 23,9%. За Румъния с най-висока негативна стойност е показателят през 2007 г. с величина от минус 13,6%.

3. Сравнителен анализ на водещи макрофинансови показатели за развитието на България и Румъния в периода 2007-2018 г.

Капиталовата сметка обхваща всички транзакции, които включват получаване или плащане на капиталовата сметка (Захариев & Радков, 2016). Тя обхваща придобиванията / продажбите на непроизведени нефинансови активи и капиталови трансфери (Минасян, 2008). Изразява се или в % от БВП, или в млн. евро в национална валута. Финансовите потоци се обозначават като кредит, дебит или салдо

(Zahariev, Debt Management, 2012)[2]. Средното ниво на показателя за България е плюс 1,19 % от БВП, докато за Румъния е плюс 1,31%. Най-висока стойност за България се отчита през 2015 г. с показател за суфицит от плюс 3,1%. За Румъния с най-висока стойност е показателят през 2014 г. с величина от плюс 2,6% (вж. фиг. 4).

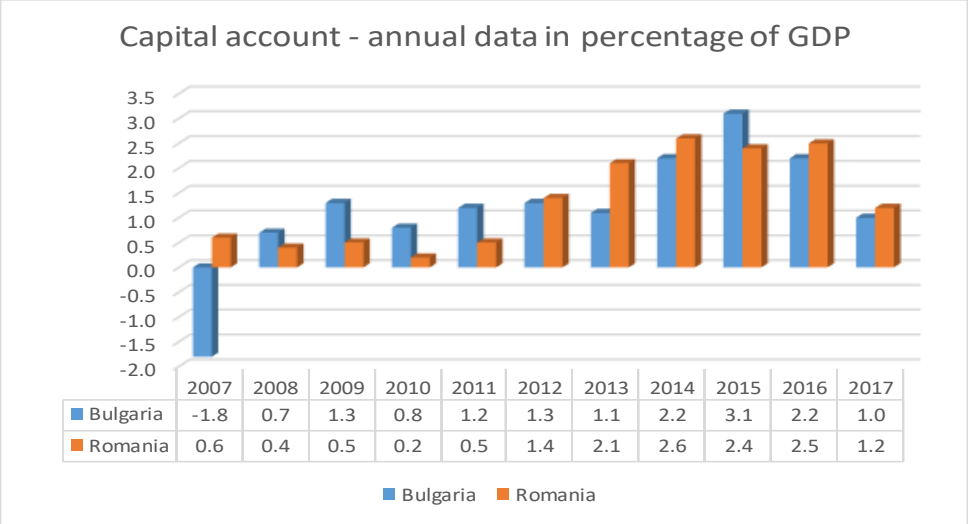

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bulgaria	-1.8	0.7	1.3	0.8	1.2	1.3	1.1	2.2	3.1	2.2	1.0
Romania	0.6	0.4	0.5	0.2	0.5	1.4	2.1	2.6	2.4	2.5	1.2

Фиг. 4.

Нетното кредитиране / заемане на дадена страна съответства на сумата на общите текущи и капиталови сметки в платежния баланс (Маринов Г. , 2009). То ни информира за размера на нетните ресурси, които общата икономика предоставя на останалия свят (ако е положителен) или получава от останалия свят (ако е отрицателен). Средното ниво на показателя за България е минус 2,87 % от БВП, докато за Румъния е минус 3,49%.

[2] Заб. Индикаторът се основава на данните за платежния баланс (ПБ), докладвани на Евростат от 28-те държави – членки на ЕС. Определенията се основават на Шестия наръчник за платежния баланс на МВФ (BPM6).

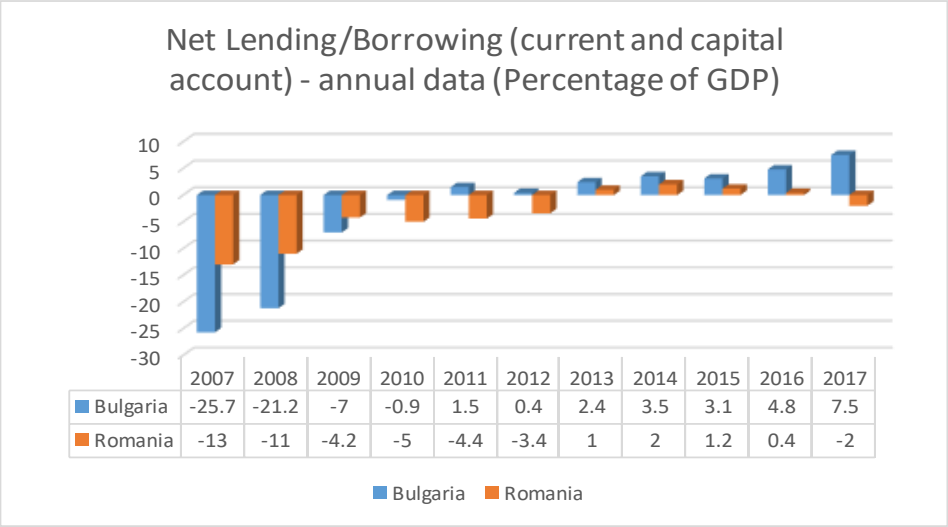

Фиг. 5.

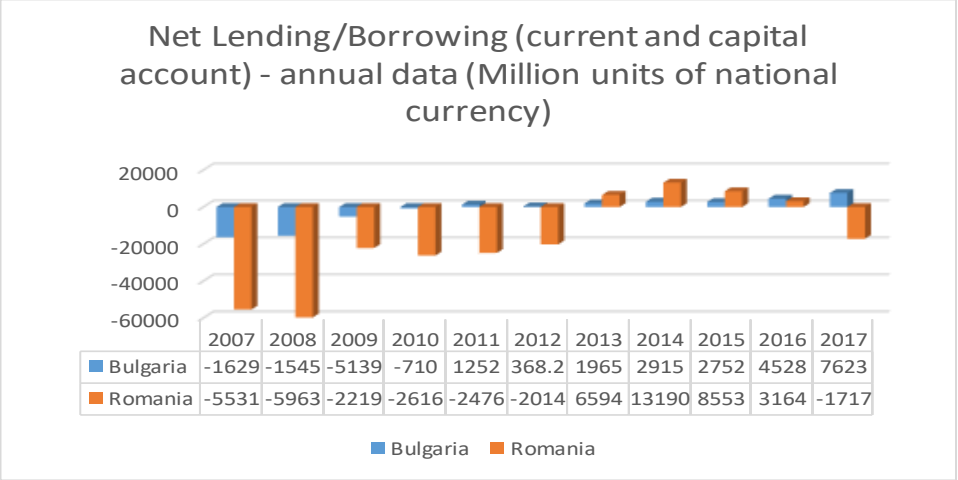

Фиг. 6.

Най-висока стойност за България се отчита през 2017 г. с показател за суфицит от плюс 7,0%. За Румъния с най-висока стойност е показателят през 2014 г. с величина от плюс 2,0% (вж. фиг. 5). Този показател пряко доказва, че България, за разлика от Румъния, се явява нетен износител на заемни ресурси, докато за съседна Румъния данните за показателя са с отрицателен знак. За 2017 г. разривът по показателя

за двете икономики достига (вж. фиг. 6) плюс 7,6 млрд. BGN срещу минус 17,2 млрд. RON.

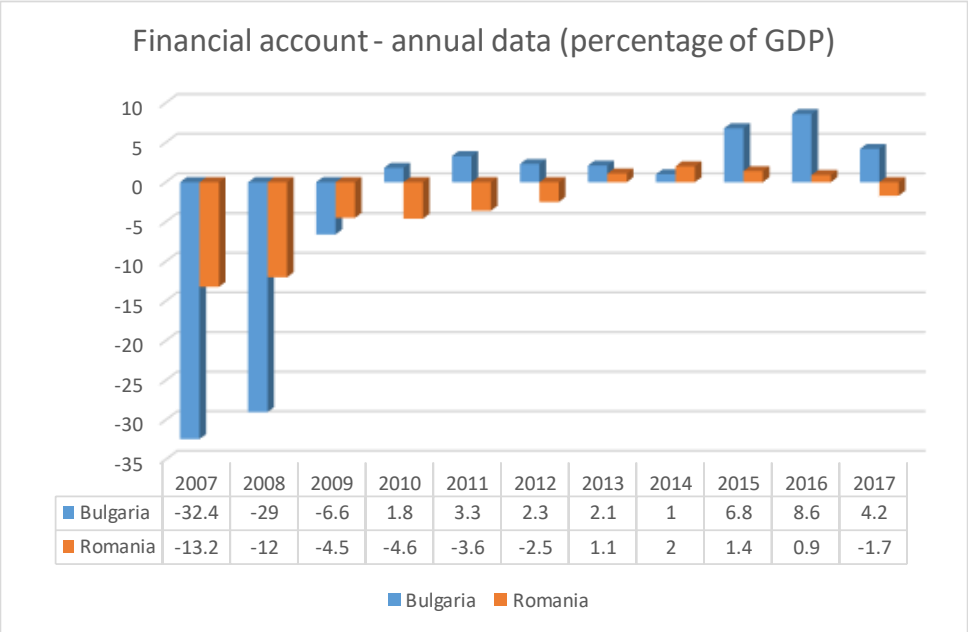

Фиг. 7.

Чрез финансовата сметка сравняваме транзакции, които включват финансови активи и пасиви, които са настъпили между резиденти и нерезиденти (Захариев & Радков, 2016). Финансовата сметка позволява да се анализират операции в нетно изражение: нетните придобивания на финансови активи съответстват на брутните придобивания на активи, намалени с брутните продажби на активи; нетното поемане на задължения съответства на брутното възникване на задължения, намалени с брутното намаление на задълженията (Минасян, 2008). Средното ниво на показателя за България е минус 3,45 % от БВП, докато за Румъния е минус 3,34%. Най-висока стойност за България се отчита през 2016 г. с показател за суфицит от плюс 8,6%.

Заключение

Представеният анализ на развитието на България и Румъния потвърждава извода за изпреварващ темп в растежа на северната ни съседка. Паралелно, икономиката на България също формира силни вът-

решни фактори за растежа, които съчетани с по-високата степен на отвореност могат да доведат до нова, по-висока скорост на конвергенция за България спрямо средното ниво за ЕС28.

БИБЛИОГРАФИЯ

Marinov, I. (08 05 2018 r.). *Ziarul Financiar.* Извлечено от Ziarul Financiar: http://www.zf.ro/eveniment/ce-au-ei-si-nu-avem-noi-peste-1-milion-de-romani-si-au-facut-concediul-in-bulgaria-in-2017-de-doua-ori-mai-multi-decat-numarul-turistilor-bulgari-care-au-venit-in-romania-17208185

Zahariev, A. (2012). *Debt Management.* V. Tarnovo: ABAGAR.

Захариев, А. (2012). *Управление на дълга.* Свищов: АИ "Ценов".

Захариев, А., & Радков, Р. (2016). *Международни финанси.* В. Търново: Фабер.

Манов, Б. (2012). *Основи на финансите (теория и практика).* София: Нов живот.

Маринов, Г. (2009). *Международни финанси.* Варна: Онгъл.

Минасян, Г. (2008). *Финансово програмиране.* София: Издателство „Класика и стил“.